

Byggeren på Christianshavn.

De allerfleste forbinder nok "Byggeren" med området bag Blågårds Plads, hvor der var heftige kampe mellem politi og beboere, som ville bevare den improviserede byggelejeplads. Christianshavn har også haft sin Byggeren, endda over en periode på mere end ti år og med en noget fredeligere afslutning på dette selvbestaltede fristed.

Den christianshavnske Byggeren lå der, hvor Udenrigsministeriets bygninger er opført og var et resultat af det store vej- og brobyggeri i midten af 1930'erne. Knippelsbro fra 1908, "Pavillonbroen", skulle erstattes af en ny, bredere bro, hvilket også krævede væsentligt forbedrede tilkørselsforhold. Bygningen af den Knippelsbro, vi kender i dag, blev påbegyndt i 1934, og første opgave var at fjerne karreen, der lå mellem den meget smalle Lille Torvegade, Strandgade, den nu forsvundne Brogade og havnen, så opkørslen til broen fik samme bredde som den "moderne" del af Torvegade.

Den ny Knippelsbro blev indviet i 1938, og fra billeder kan man se, at den nordlige side af Brogade var bevaret indtil dette tidspunkt, men også denne husrække blev revet ned i 1939/40 for at skabe en stor, attraktivt beliggende byggeplads til et større prestige-kontorbyggeri.

Så kom besættelsen 9. april 1940 og dermed udsættelse af alle planer om store byggearbejder, en udsættelse der kom til at vare helt til 1970'erne, hvor der endelig blev opført permanent byggeri på pladsen. Nemlig det nye Udenrigsministerium.

Men uudnyttet kom byggepladsen absolut ikke til at henligge, for den blev en meget benyttet - og meget uofficiel - legeplads for kvarterets børn, specielt den del, der boede Neden Vandet. Byggeren, som stedet blev kaldt i daglig tale, var både nærmere og sjovere end den autoriserede legeplads på Store Vold.

Her var både adgang til havnen og til rummet under Knippelsbro- rampen, hvorfra man også kunne lege og komme under broen til det grønne område på den anden side. Der var også revet bygninger ned på sydsiden af brorampen, og tomten på denne side fik efterhånden karakter af anlæg med en række kommunale bænke. Men frem for alt bød den store Byggeren på større udfordringer, bl.a. en hel række af kælderrum fra den nedrevne Brogade-bebyggelse. Overdækningen til kældrene var fjernet, men de mange bygningsrester var alligevel ideelle skjulesteder og skyttegrave til de røver- og soldaterlege, som på trods af voldsomhederne i den virkelige verden stadig var populære.

Adgangen til Byggeren var også tilpas anarkistisk, ud mod Strandgade var der et plankeværk på små to meters højde, men det blev hurtigt medtaget nok til, at det ikke var nogen sag at planke den ind til det fristed, Byggeren blev igennem 1940'erne. Stedet havde derimod ikke myndighedernes interesse, for noget

egentligt opsyn med pladsen oplevede man ikke, så her var der fred for de mange viceværter, der regerede i gårde og på havnens kajområder.

Besættelsen gjorde det første indhug i Byggeren, for der skulle bygges beskyttelsesrum til befolkningen. Det første af slagsen var en zig-zag løbegang med vægge, lofter og bænke i træ, sikret med et tykt jordlag over hele konstruktionen. Nogen gene for udfoldelsesmulighederne var sikringsanlægget dog ikke, det var blot et ekstra "voldanlæg", og at vove sig ned i beskyttelsesrummet var ekstra spændende, for det var selvfølgelig forbudt, når der ikke var blæst luftalarm. Det betød lidt mere overvågning og en vis risiko for at blive snuppet af en politibetjent og ende med navn og adresse i hans sorte notesbog. Noget der i øvrigt ikke fik følger. Jordanlægget blev senere erstattet af solide betonbunkers af den type, der flere steder har overlevet til i dag.

Byggeren kom tæt på krigen i 1943. Den 27. januar kastede otte RAF Mosquito bombemaskiner ialt 32 bomber mod B&W for at stoppe motorfabrikkens produktion af dieselmotorer til tyske ubåde. En af bomberne faldt på Byggeren - uden at eksplodere. Bomben, en såkaldt forsager, blev først opdaget en dags tid efter og måtte sprænges på stedet. Den dobbelte sprængladning skabte et dybt krater, et stort hul i muren til en bygning på Asiatisk Plads og knuste ruder i ejendommene i Strandgade. Næste dag var Byggeren dog klar til vores brug igen.

Efterhånden skete der flere indskrænkninger i Byggeren. Området nærmest havnen blev indhegnet, og på stedet samlede man sektioner til en nødbro, som kunne skabe forbindelse over havnen, hvis Knippelsbro blev ødelagt. De store, tjærede træelementer blev stablet op i det fjerneste hjørne hen mod bagsiden af bygningsrækken på Asiatisk Plads. Nødbroen kom heldigvis aldrig i brug.

Efter befrielsen blev der opført nogle barakker nær hjørnet Torvegade og Strandgade, som på adressen Torvegade nr. 1 husede kontorer for Red Barnet; de tog dog ikke mere plads, end at plankeværksindgangen fra Strandgade stadig kunne bruges.

Der var senere en periode, hvor Byggeren næsten fik karakter af en autoriseret byggelegeplads. Børnene begyndte at opføre små huler i forhåndenværende træ langs betonrampen til Knippelsbro og op ad plankeværket ind til det afspærrede område ved havnekajen. Byggeriet udviklede sig, og nogle forældre tog del i løjerne, så der på et tidspunkt lå 2-3 små huse i kolonihaveklassen sammen med de mange primitive hytter. Det skete muligvis med kommunal velsignelse, for begrebet byggelegepladser var vist så småt ved at komme ind i pædagogikken.

Byggeren blev således gradvist mindre og mindre. Der kom børnehaven i forbindelse med Red Barnets hus, og over en periode opførte Grønlands Styrelse, som senere blev Grønlandsministeriet, en hel barakby, som optog pladsen fra Strandgade og en stor del af området ned mod havnen. Til gengæld blev den oplagrede nødbro fjernet igen, og området lå frit til brug for andre formål. Der

har bl.a. været udstilling af en strandet kæmpehval og opstilling af en lyskaster, som skulle projektere reklamer på lavtliggende skyer, men det er en anden historie!

Der kom nye generationer af børn, som åbenbart ikke havde den store interesse i denne form for legeplads, og Byggeren forsvandt simpelthen lige så uformelt, som den var kommet.

JM 3.2.11.